Drago Mom

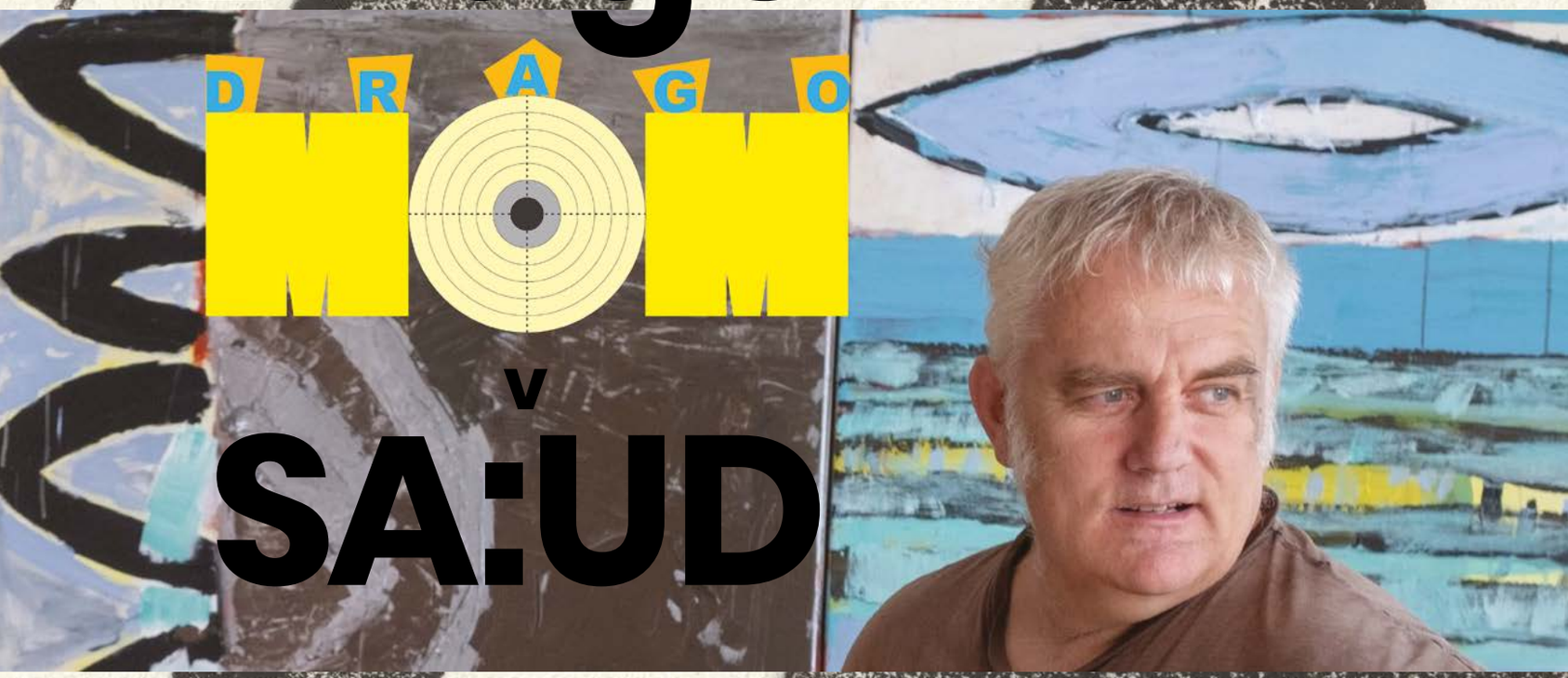

v

SA:UD

prvi udeleženec eksperimentalne SA:UD
Start Art Ustvarjalne Delavnice

Galerija DLUM, Maribor, 2019

Drago Mom v SA:UD, DLUM 2019

Predgovor

VOJKO POGAČAR

Inverzni Baselitz

Drago Mom je bil v letošnjem letu prvi udeleženec eksperimentalne SA:UD (Start Art Ustvarjalne Delavnice) v galeriji DLUM, ki predstavlja projekt, namenjen predvsem mladim po zaključenem študiju, ki še nimajo ateljejev, da dobijo prvi stik s publiko. Ker projekt ni bil sprejet na občinskem razpisu, smo se na svojo pest lotili poizkusne delavnice, da bi s tem preverili kako se bo obnesla, hkrati pa bi udeleženci omogočili galeriji daljši odpiralni čas. Za eksperiment se je prvi javil Drago Mom, ki je med drugim po sedemnajstih letih ustvarjalca v svobodnem poklicu s plačanimi prispevki MZK, ta status izgubil. A to ni nikakor povezano z nečim neupravičenim ali z morebiti vprašljivo likovno kvaliteto njegovih del. Nasprotno, Drago je izjemno kreativen, nebrzdan, delaven, lahko bi rekli celo neke vrste 'slikarska anima', ki pa ne zna in ne zmore priti skozi birokratsko sito. Pri formalnem preverjanju njegove razstavljalske aktivnosti ima preprosto premalo razstav v pomembnih galerijah! Čeprav je kot ustvarjalec povsem predan likovnim problematikam, mu je hkrati ta družbena in še posebej birokratska stvarnost ter logika njenega delovanja, povsem tuja. V takem družbenem sistemu, kot vlada sedaj, se preprosto 'ne znajde', ga ne razume kako deluje, hkrati pa ostaja tudi nerazumljen v lastnem okolju in s tem pred vrati birokratskih obzidij! K takemu položaju prispeva ključni delež dejstvo, da živi na skrajnem robu preživetja, da si niti ne more privoščiti izhoda iz lokalnega okolja. Kot prispodobo naj navedem primer, ko je ob prodaji slike prejeti denar takoj porabil za nakup slikarskega materiala, nekaj hrane za morebiti dva, tri dni, s preostankom pa si je 'privoščil razkošje', da se je lahko popolnoma sam peljal k prijatelju v Ljubljano in nato še sam nazaj!? To je izpovedal s takim samozadovoljnim zanosom in veseljem, kot da je dosegel nekaj, kar mu je sicer skoraj nedosegljivo!? To je pomenljiva samopotrditev, da ni izključen iz družbene normale?

Njegov položaj pa je delno tudi posledica spleta okoliščin, da stroka v našem okolju ne uspe spremljati njegove tekoče ustvarjalnosti, tako niti ne pozna njegovih kvalitet in zato ostaja v strokovnih krogih kot neviden, hkrati pa v vakuumu nedelujočega trga likovnih del.

Osebno sem sicer spoznal dva večja zbiralca in občudovalca njegovih del, analogna Van Goghovem bratu, ki imata skupaj večjo zbirko - najbrž preko 60 del in sta jih najpogosteje odkupovala po sicer bagatelnih cenah v okvirih materialne vrednosti del, najpogosteje iz sočutja in zaradi pomoči ustvarjalcu, da lahko sploh preživi.

Iz časov, ko sem bil še tesneje povezan z graško galerijsko sceno, vem da so kustosi muzeja vsako leto obiskali vse ateljeje profesionalnih in celo nekaterih vidnejših amaterskih ustvarjalcev v Gradcu in okolici, tako da so lahko imeli pregled nad ustvarjalnimi potenciali lastnega okolja. Pri nas pa se je pred desetletjem odnos ustvarjalcev iz društva v povezavi s ključno strokovno institucijo v Mariboru povsem degradiral do meje pretežne nekooperativnosti v obojestransko škodo. In Mom je poleg Pratnekerja eklatanten primer kolateralne škode, ki se manifestira na povsem individualni ravni. Iz te slabe izkušnje tako izvirajo zelo jasne naloge za bližnjo bodočnost za obe strani.

dr. h. c. Vojko Pogačar

Kovač svojega telesa

MARIO BERDIČ CODELLA

Akad. slikar, mag. Drago Mom, ki na domačem umetnostnem prizorišču predstavlja dokaj enigmatično in žal dostikrat nerazumljeno ustvarjalno osebnost, se običajno posveča sicer klasičnim, vendar intimno reinterpretiranim likovnim motivom, kot so krajine in vedute, objektna in cvetlična tihožitja (šopki ali vazni aranžmaji), duhoviti a skrajno subtilni portreti znancev ter ženske figure, kjer pride do izraza njegova krokijevska, matissovsko navdihnjena risba. Momovo ekspresivno deformirano oblikotvorje dosega vrhunec tako v neevklidsko ukrivljenem prostoru (krajine in vedute) kot v akromegalično podaljšanih, serpentinastih udih človeških figur, ki pridejo do izraza tudi v njegovih kiparskih, praviloma polikromiranih stvaritvah v lesu.

Po drugi strani pa Drago Mom, tako slogovno kot vsebinsko, sega na področje asociativne abstrakcije, pri čemer se osredotoča na simbolne, "gynocentrične", perforirane likovne objekte, katerih eliptična oblika aludira na žensko nožnico, kot simbol plodnosti in ženskega principa nasploh, ki jih izvaja bodisi reliefno v lesu z različno polikromacijo, tudi zlato ali srebrno, bodisi naslikane na platno ali pa kot kolaže, oboje na dekorativno zasnovani slikovni površini z geometrijsko abstraktnimi likovnimi objekti v žarečem koloritu.

Drago Mom se razen z likovnimi tehnikami olja na platnu, akvarela, risbe in grafike (linorez, sitotisk), namreč ukvarja tudi z ustvarjanjem lesenih reliefov in oble plastike, slednje s prepoznavno geometrijsko stilizacijo, ob pogostem ohranjanju sledov površinske obdelave in vzporednih, grafično učinkujočih kanelur, kot je to morda najbolj razvidno iz javnega spomenika Kovač v lesu, ob 120. obletnici rojstva pesnika, literarnega zgodovinarja in bibliotekarja Janka Glazerja.

Posebnost tokratne razstave sta prvič Adam in Eva, ki predstavljata vse prej kot človeška prastarša, nosilca krivde izvirnega greha, pri čemer tudi kača ni simbol zapeljivke ter prvega vzroka človekovega padca, marveč gre za celostno rajsko simboliko v smislu medsebojnega ljubezenskega razmerja moškega in ženske, pri čemer nagiba Momova kača bolj k azijskim interpretacijam s pozitivnim pomenom povezovalke med nebom in zemljo, kot pa k judovsko - krščanskemu tolmačenju v smislu poosebljenega zla.

Sicer pa se v likovnem opusu Draga Moma oblika "manieristične" serpentinate ali vibe pogosto pojavlja tudi v motivih ležečih, celopostavnih ženskih aktov, bodisi na divanih bodisi v prosto lebdečem položaju, ki bivajo pred takorekoč brezprostorskim ozadjem, posutim z najrazličnejšimi cvetovi, kot simboli ženskosti in plodnosti, s prepoznavnim detajlom navpične, ekspresivno podaljšane, prav tako serpentinasto zavite, akromegalične roke. Če torej primerjamo formalno rešitev sorodne serpentinaste oblike ženske in kače, lahko brez dvoma ugotovimo tudi vsebinsko povezanost obeh likov, saj je Drago Mom umetniški častilec ženskega ustvarjalnega principa, kjer igrata eros in agape enako pomembno vlogo, nikakor pa v smislu eros - tanatos, saj v njegovem raju ni smrti, marveč neprestano obnavljajoči se hedonizem, segajoč od zemlje do nebes.

Naslednja izstopajoča je upodobitev mladeniča, ki krmi goloba, ponovno s serpentinasto, akromegalično roko, navezujoč na precedenčnega, starogrškega "efeba". Vendar pa, za razliko od grških junakov, ki ne počnejo prav ničesar, niti koristnega, niti škodljivega, simbolizira Momov junak arhetip moškega ustvarjalnega principa, v smislu "Potnia theron" ali Gospodarica živali, a z zamenjanim spolom.

Vsebino likovnih del Draga Moma lahko sicer interpretiramo z različnimi simolnimi pomeni, vendar pa kot osnovna izpoved prevladuje prekipevajoča ljubezen do življenja in umetnosti, ki jo umetnik z dušo in telesom izžareva, navkljub skrajno neugodnim življenjskim okoliščinam, ohranjajoč vseskozi močan ustvarjalni naboj in delovno vnemo.

Mario Berdič Codella, likovni kritik

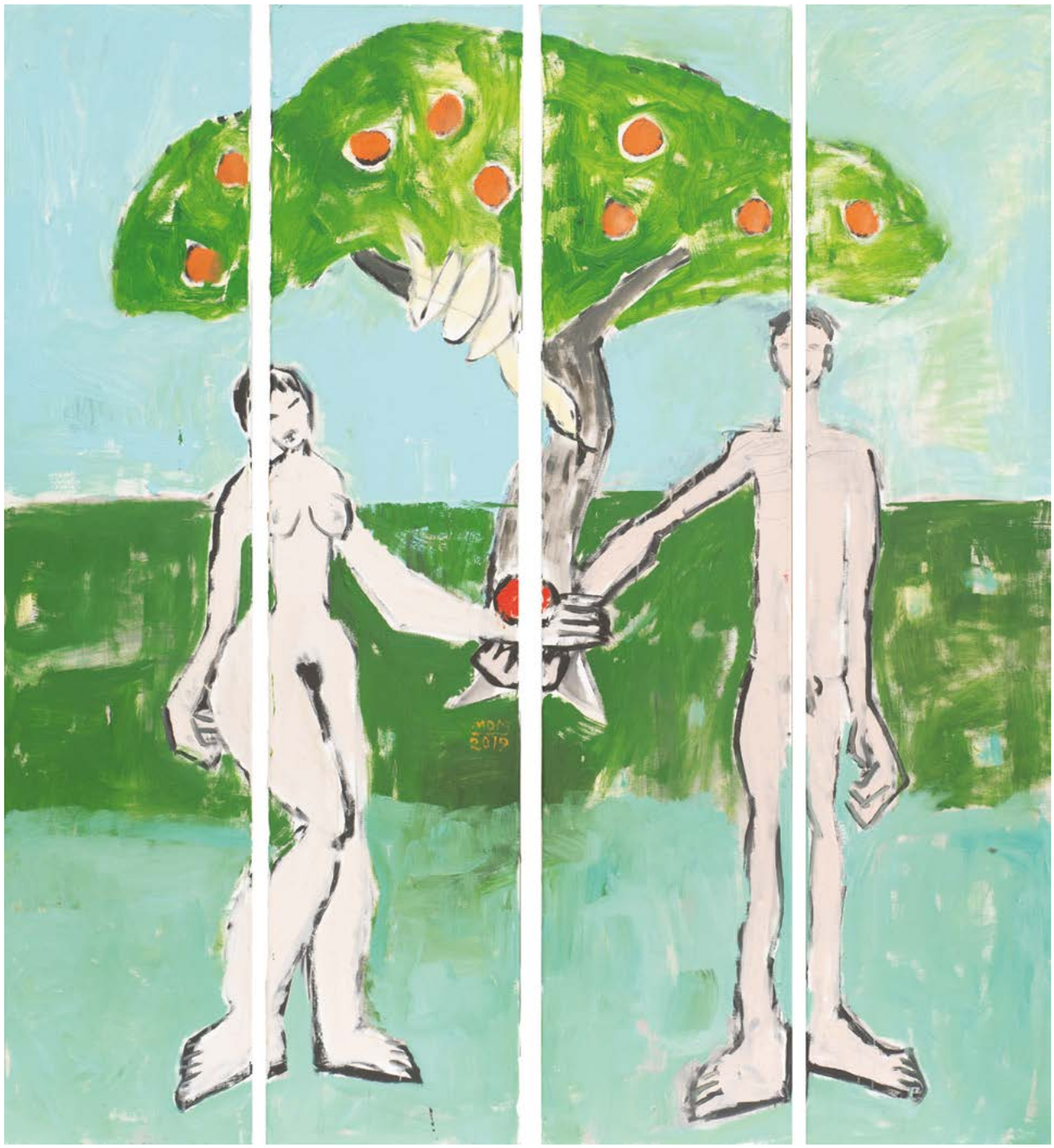

01. Izgon iz raja, 200 x 140 cm, akril/platno, 2019

Slikarstvo akademskega slikarja Draga Moma: Med sublimnostjo in golo eksistenco

MILAN PIRKER

Obravnavati kakršnokoli umetniško delo ali ustvarjalno obdobje kateregakoli avtorja zgolj pozitivistično in na osnovi življenjskih dejstev, je seveda neproduktivno in pomanjkljivo. Po drugi strani pa popolna ignoranca življenjskih, socialnih, družbenih in eksistencialnih dejstev v času, ko je neko umetniško delo nastajalo, prav tako povzroča nepotrebno redukcijo v percepciji posameznega umetniškega dela ali celotnega opusa avtorja (umetnika). Je že res, da se ob gledanju posameznih slik (ali razstave) običajno ne ukvarjamo s tem v kakšnih pogojih so bila ta dela ustvarjena in tudi s tem ne, v kakšnem psiho – socialnem stanju je bil avtor, ko jih je kreiral. Zanimajo nas samo presežne vrednosti eksponata (eksponatov). Vsekakor pa ne moremo zanikati tega, da so različne življenjske okoliščine, pri določenih avtorjih in v nekaterih obdobjih, vplivale na kreativni proces in ga mnogokrat celo pogojevale ter usmerjale.

Akademski slikar Drago Mom je tipičen primer slikarja, umetnika, pri katerem so eksistencialna dejstva, njegova socialna in družbena pozicija ter njegova temeljna odločitev, da bo slikarstvo njegov poklic in, da te odločitve ne bo spremenil ne glede na težave, ki ga bodo zaradi tega vseskozi spremljale, »vpisana« v njegove slike, kipe in grafike. Razpet je med »presežnim«, sublimnim in »dosežnim«, preživetjem. V literarnem smislu zveni ta sintagma eksotično privlačno, v praktičnem življenju ustvarjalca pa malo manj. Če se mora avtor, ki misli na čisto sliko, na likovne postopke in ki mu seveda metier ne dela težav, ukvarjati z, za večino ljudi in ustvarjalcev, banalnimi vprašanji, kje bo dobil platno, papir, barve, itd., to v (na) njegovem delu pušča neizbrisen pečat in ga seveda tudi določa, determinira. Poglejmo banalni, bizarni primer. Če ima slikar na zalogi samo dve barvi se težko izogne temu, da njegove slike ne bi bile monokromne in, če v tej bizarno – banalni maniri nadaljujem, slikar težko ostane neodvisen od naročnika in njegovega okusa, če mu obljubljeni honorar omogoča, da bo preživel.

Ampak, ni moja intenca in želja, da bi slikarsko – umetniško pozicijo slikarja Draga Moma prikazoval in interpretiral, kot romantično pozicijo »prekletega« umetnika, ki ga svet ne razume in mu ne omogoča normalnega preživetja. Pravzaprav je, vsaj deloma, to njegova osebna odločitev, če lahko nepristajanje na kompromise razlagamo na ta način.

Moja pozicija »razlagalca« slikarstva in ustvarjanja Draga Moma, gre v smer, da bi rad dokazoval, da prav takšna pozicija pušča v njegovih konkretnih artefaktih globoke sledi, ki pa ne vodijo zgolj v smer hendikepa in redukcije umetniške potence, ampak prav nasprotno. Da ta njegova osebno – družbena pozicija, prav ta marginalizacija njegovega dela in njega kot konkretne eksistence, v osrednjem delu njegovega slikarskega (in kiparskega) ustvarjanja rojeva presenetljivo sveže in kvalitetne rezultate. Izoliranost od sočasnih in osrednjih tokov v slikarstvu ni nujno slaba in lahko krepi osredotočenost na lastni likovni izraz. Moja teza je, da se je pri Dragu Momu zgodilo prav to. Seveda je včasih zaradi slikarjevih eksistencialnih stisk, zaradi katerih pristaja na »diktat« naročnika in slika popolnoma nekonsistentne podobe, do katerih tudi sam nima nobenega ne osebnega ne metierskega odnosa, težko izluščiti njegov osebni likovni jezik in, recimo, umetniško sporočilo. Po drugi strani pa prav ta »populizem« njegovim resnim, velikim formatom daje neverjetno svežino in osebno noto.

Potencial, pa ne samo potencial, ampak tudi konkretno realizirane slike, ki so nastale na tritedenski rezidenci v Galeriji DLUM, kažejo na to, da je bistvo slikarjeve avtorske poetike prav v tej

02. Kristus, 80 x 100 cm, les, 2017

raz–poki, ki nastaja med konkretno življenjsko eksistenco in ustvarjalno – umetniškimi cilji, ki si jih je zadal. Torej, če fenomenološko gledamo, med načrtovano sublimnostjo same slike, kot avtonomnega likovnega organizma in avtorjevo konkretno človeško – eksistencialno stisko.

Ta raz–poka se kaže, kot je lucidno zapisala recenzentka Monika Jerič, o Momovih izjavah, »da gre v slikah, ki jih imamo pred seboj, za težnje gotike, ki jih razume kot preseganje zemeljskega ...«, za izjave, »ki prehitevajo realnost slik. Ali pa slike prehitevajo izjave, njihovo željo utemeljevanja s pojmovno govorico. Zdi se, kot da smo priča bojevanja: na eni strani imamo likovni izraz, ki ne verjame v transcendenco, na drugi strani pa slikarjevo verbalno zatekanje (s pomočjo gotike) k transcendenci.«

Monika Jerič nadaljuje, da je pristnost njegove (Momove) govorice »v surovi, nezglajeni erupciji, katere smisel je lahko edinole v njeni ekspresivnosti sami in ne nečem onstran.«

Popolnoma se strinjam, ampak obračam predznak omenjene izjave, Zame je prednost in kvaliteta Momovega ustvarjanja prav v tej »raz-poki«, ki nastaja zaradi združevanja na videz nekomplementarnih stvari. Slikar združuje konkretno in abstraktno, ekspresivno in sublimno, itd. V svojih slikah, recimo jim poliptihi, združuje popolnoma raznorodne slike v novo kompozicijsko celoto. In glej čudež: te slike se ne (s)tepejo med seboj, ne degradirajo druga druge, ampak zaživijo neko novo, posebno življenje in združene postanejo popolnoma suveren likovni organizem s posebnim, unikatnim likovnim sporočilom. Monika Jerič je zapisala, da skuša slikar, kot znak prisotnosti transcendence, naslikati božje oko. In da mu te transcendence ni uspelo »naseliti« na (v) sliko. Jaz na zadnjih slikah teh znakov ne berem več kot podobe božjega očesa. Zame so to vaginalni vhodi v maternico. Zdaj pa sta dve možnosti: da je tam, zaslik(o)i ta, tolikokrat omenjana transcendenca in da je to vhod (za nas in za avtorja) k njej, v mir, božje naročje, varnost, ki smo jo imeli pred rojstvom. Ali pa nas slikar, vse skupaj, pošilja v p.m. To zadnje bi si najbolj zaslužili. Slik Draga Moma se ne razlaga, njegove slike se gleda.

Milan Pirker, likovni kritik

Izpovedna moč transformativnega v delih Draga Moma

PETRA ČEH

Izpovedno vrenje je na delih slikarja Draga Moma navezano na barvno ekspresijo, vehementno potezo ter visok nivo slikarske upodobitve. Omenjeno se napaja v avtorjevi značilni evforičnosti, celo koleričnosti, kar gledalec zazna v impulzivnosti upodobljenega in v najrazličnejših formah ter zvrsteh umetnosti, kajti avtor ne posega zgolj po slikarstvu.

O referencah priča estetsko spogledovanje forme s tisto, ki jo je v začetku prejšnjega stoletja poenostavljanju v prid uvajal Matisse, a nikakor edini. Reminiscence zgodovinsko pomembnih umetnikov, na primer Goye, Chagalla, Picassa idr., Drago Mom občasno in s poznavalskim občutkom spaja v lastno likovno interpretacijo. Avtor tudi ne skriva občudovanja svojega profesorja z Akademije za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, Emerika Bernarda, ki je predvsem vplival na njegova starejša dela in pri katerem je tudi diplomiral. Lahen naslon nanj se ponovno pojavi pri najnovejših delih, videnih v galeriji DLUM poleti 2019, še najbolj skozi izrazite barvne kontraste, geometrijsko formo ter ponavljajoče se detajle. V navezavi z ljubljansko Akademijo, ne gre spregledati avtorjevih dosežkov kot je Prešernova nagrada, ki jo je prejel za svoje delo leta 1995.

Avantgardnost podob je pri Dragu Momu koriščena s precej abstraktnim slogom, s katerim transformira sicer že znane motive v nekakšen svojevrstni likovni prevod, ki mu sledi stilizacija in dodajanje močne konture. A je abstraktno v avtorjevem opusu le eden izmed ponavljajočih se motivov, v njegovem figuralnem svetu namreč prioritizira ženska figura, nemalokrat akt. Po sledeh pop-arta jim mestoma dekorativno dodaja rožnate cvetove vrtnic, ki jih je potrebno razumeti v jeziku klišejskega in simbolnega, tudi subtilno družbeno kritičnega. S tem likovni elementi v delih Draga Moma aludirajo esenci življenja samega in filozofiji sodobne umetnosti, na kar navezuje tudi nepodvrženost »razstavljalski nuji« v galerijskih prostorih, kakor tudi ne sodobnim digitalijam; v prid osebni filozofiji in načinu bivanja, pri čemer število razstav torej nikakor ne more biti kvalitativno merilo. Največja razstava Draga Moma se namreč nenehno odvija v njegovem ateljeju, tam je razstava stvar kontinuitete in prostor, kjer lahko tako gledalec kot kritik celostno zaobjameta ustvarjalni kozmos umetnika, čigar javne razstave so prej kurioziteta kot pravilo.

Petra Čeh, prof. umet. zgod., soc. kult.

03. Dekle, 200 x 200 cm, akril/platno, 2013

04. Risba

05. Risba

06. Risba

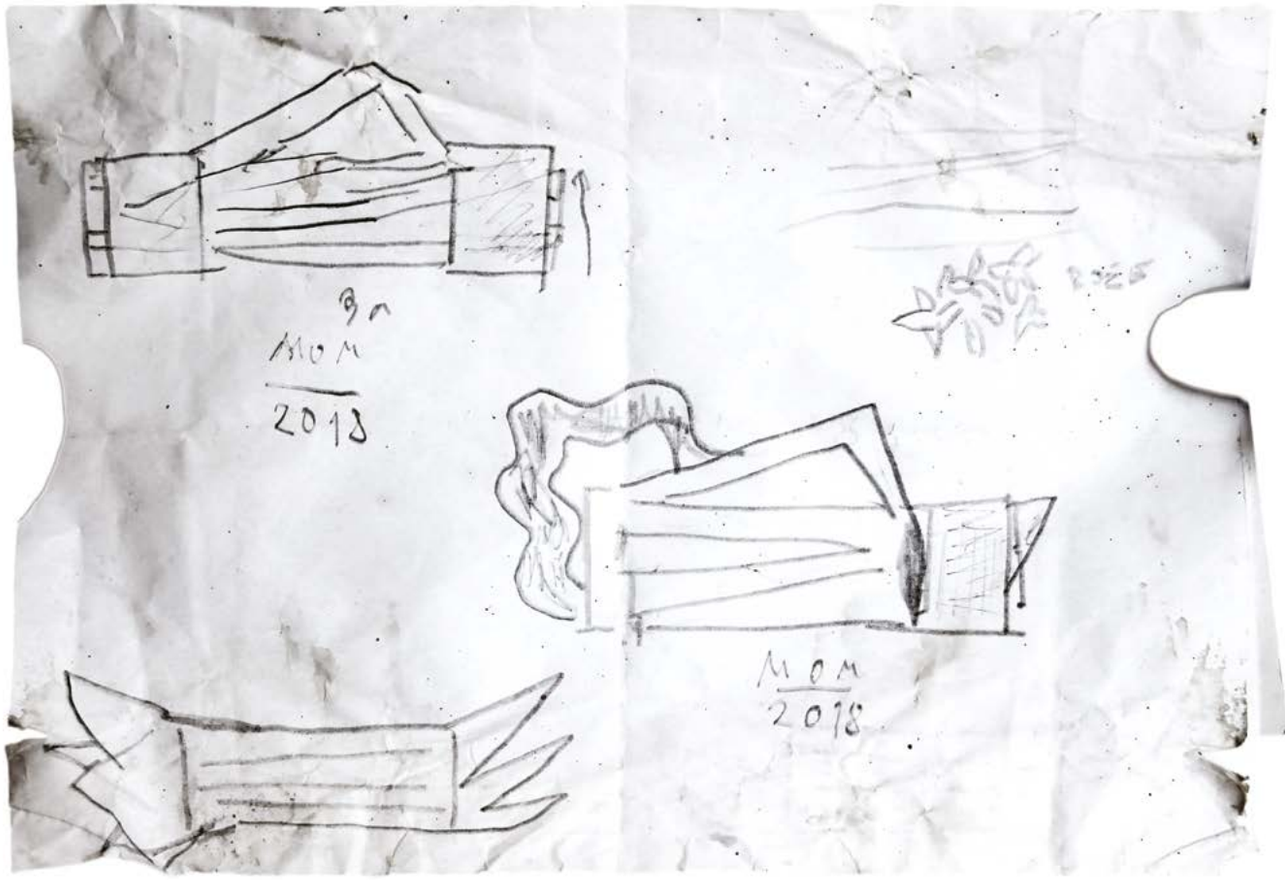

07. Risba

08. Risba

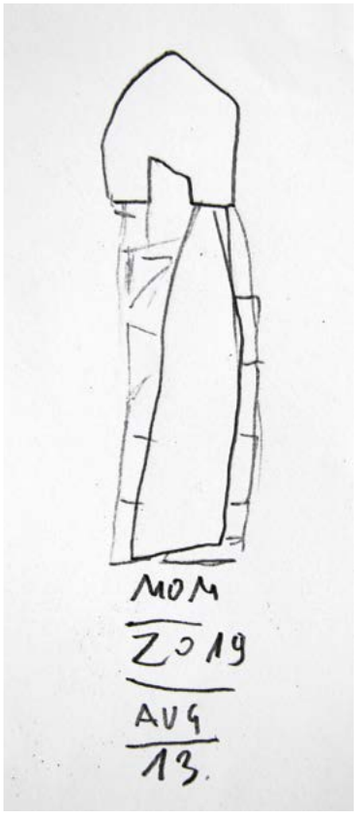

09. Risba

10. Risba

11. Risba

12. Risba

13. Risba

14. Risba

15. Risba

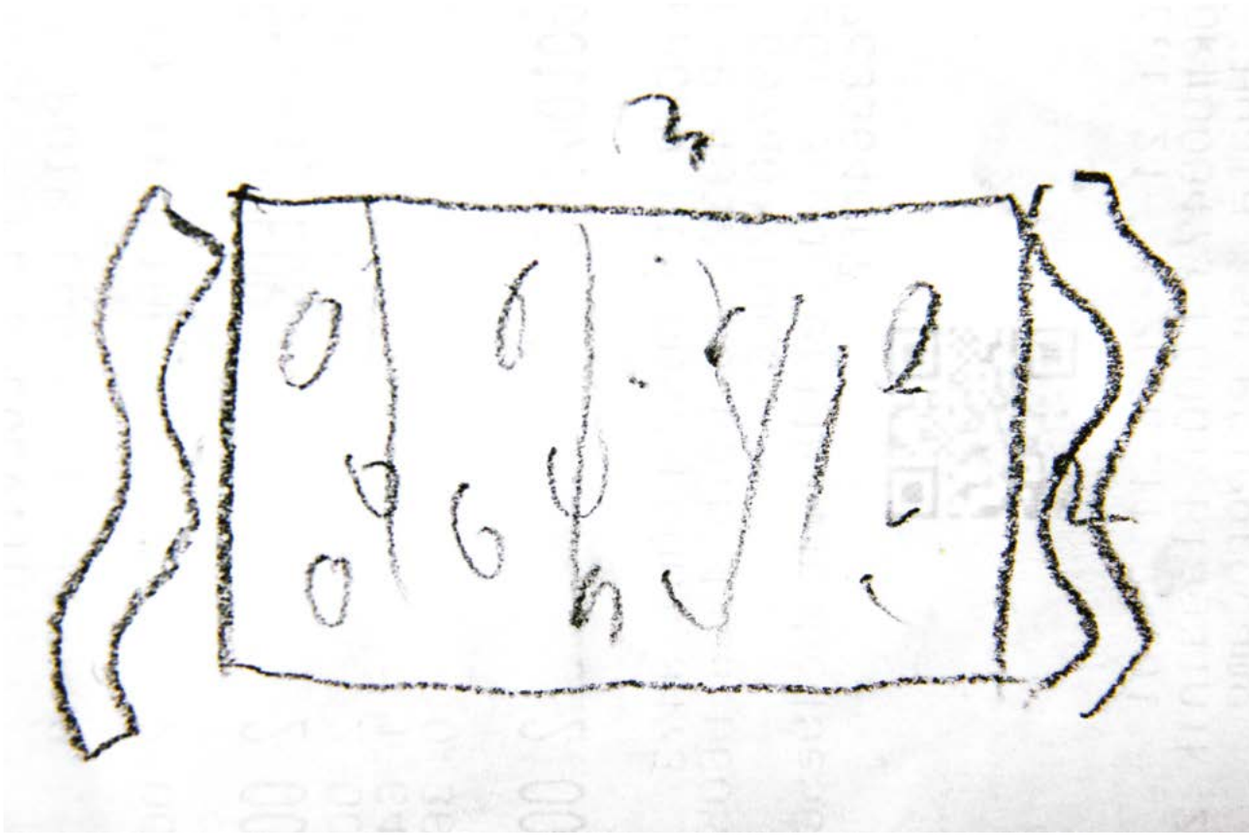

16. Risba

17. Risba

18. Risba

20. Duh in zemlja., 300 x 50 x 50 cm, les, 2015

21. Smučar, 100 x 30 x 40 cm, les, 2015

22. Smučar, 100 x 30 x 30 cm, les, 2015

23. Bobnar, 80 x 60 x 40 cm, les, 2015

24. Rajski ptič, 100 x 80 x 30 cm, les, 2015

25. Violinistka, 100 x 80 x 60 cm, les, 2015 (torzo)

26. Smučar, 90 x 60 x 40 cm, les, 2015

27. B.N., 120 x 40 x 30 cm, les, 2015

28. Ikar, 60 x 50 x 30 cm, les, 2015

29. Trobentar, 30 x 10 x 10 cm, pozlata na les, 2015

30. Ptič, 25 x 30 x 25 cm, les, 2015

31. Glaser, 80 x 70 x 40 cm, les, 2013

32. Kristus v Ljubljani, 400 x 100 x 100 cm,
les, 2015

33 a. Deček z zmajem,
300 x 160 x 80 cm, les, 2015

33 b. Deček z zmajem,
300 x 160 x 80 cm, les, 2015

34. Ikar, 60 x 60 x 30 cm, les, 2015

35. Kovač, 60 x 60 x 30 cm, les, 2015

36. b.n., 40 x 10 x 10 cm, les, 2015

37. Kristus, 20 x 15 x 10 cm, les, 2015

38. Akt, 100 x 110 cm, akril/platno, 2015

39. Dekle, 200 x 200 cm, akril/platno, 2013

40. Dekle, 120 x 130 cm, akril/platno, 2015

41. Akt, 50 x 40 cm, akril/platno, 2009

42. Akt, 80 x 100 cm, akril/platno, 2009

43. Dekle, 200 x 200 cm, akril/platno, 2015

44. Dekle, 200 x 200 cm, akril/platno, 2013

45. Akt, 100 x 100 cm, akril/platno, 2013

46. Dekle, 200 x 200 cm, akril/platno, 2014

47. Dekle, 40 x 40 cm, akril/platno, 2015

48. Akt, 100 x 120 cm, akril/platno, 2013

49. Akt, 80 x 100 cm, akril/platno, 2013

50. XXX, 50 x 60 cm, akril/les, 2013

51. XXX, 8 x 12 cm, akril/platno, 2013

52. XXX, 40 x 60 cm, akril/platno, 2013

53. XXX, 100 x 100 cm, akril/platno, 2013

54. XXX, 20 x 30 cm, akril/platno, 2014

55. XXX, 220 x 80 cm, akril/platno, 2014

56. XXX, 80 x 300 cm, akril/platno, 2019

57. XXX, 80 x 300 cm, akril/platno, 2014

58. XXX, 200 x 200 cm, akril/platno, 2014

59. XXX, 80 x 80 cm, akril/platno, 2016

60. XXX, 60 x 80 cm, akril/platno, 2017

61. XXX, 180 x 100 cm, akril/platno, 2014

62. XXX, 200 x 200 cm, akril/platno, 2014

63. XXX, 50 x 300 cm, akril/platno, 2014

64. XXX, 60 x 80 cm, akril/platno, 2015

65. Pomlad, 80 x 200 cm, akril/platno, 2016

66. XXX, 80 x 300 cm, akril/platno, 2015

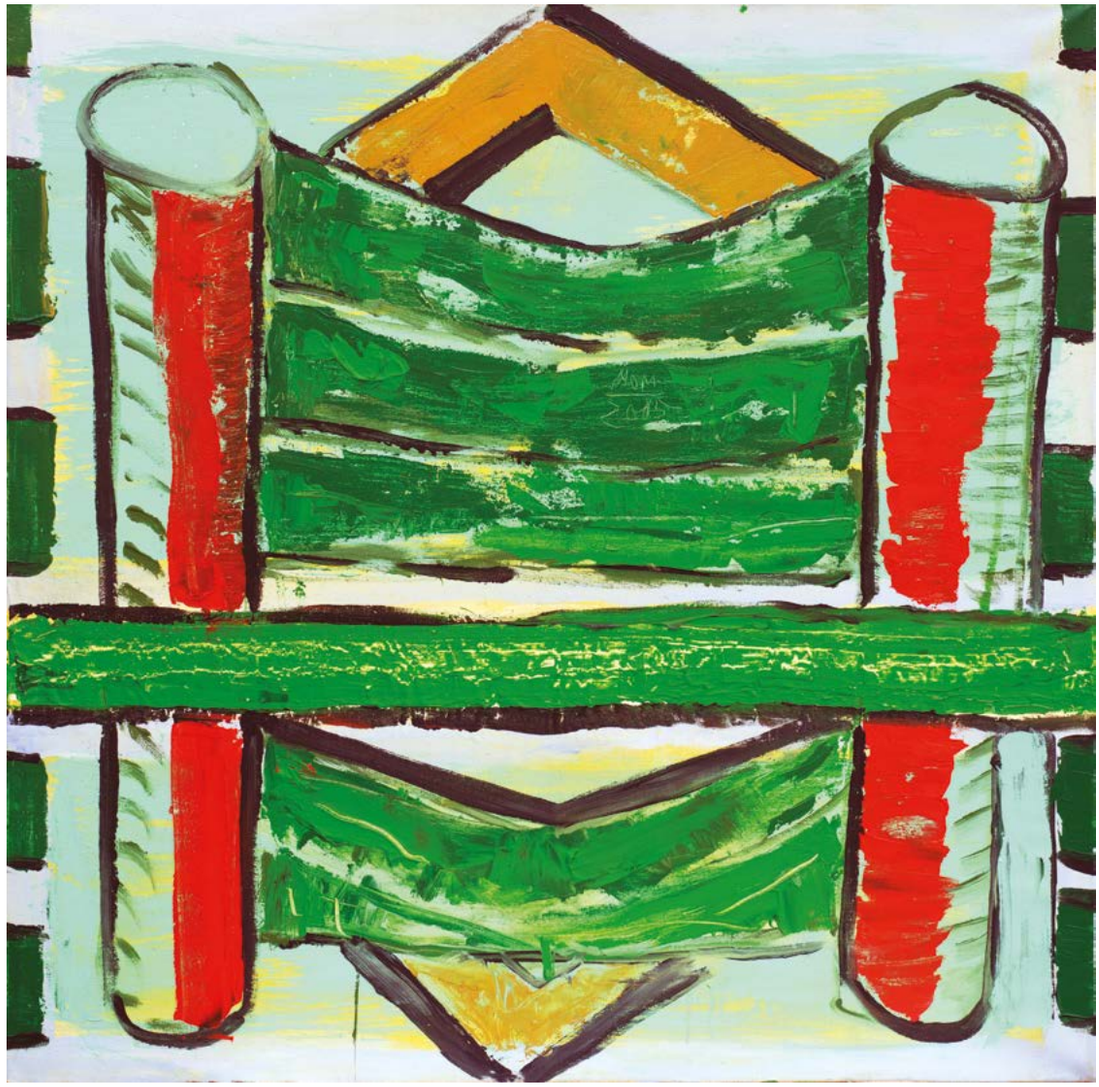

67. XXX, 80 x 200 cm, akril/platno, 2016

68. XXX, 80 x 300 cm, akril/platno, 2016

69. XXX, 80 x 300 cm, akril/platno, 2014

70. XXX, 160 x 150 cm, akril/platno, 2018

71. XXX, 200 x 80 cm, akril/platno, 2014

72. XXX, 150 x 100 cm, akril/platno, 2014

73. XXX, 80 x 100 cm, akril/platno, 2014

74. XXX, 90 x 100 cm, akril/platno, 2014

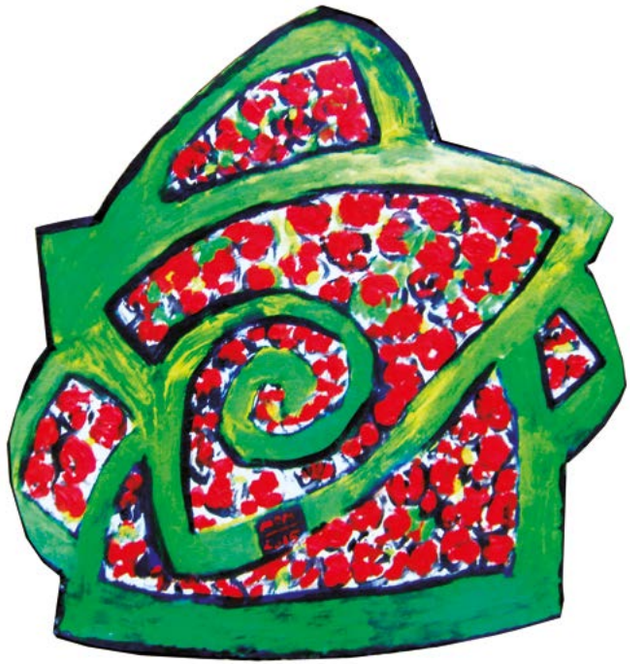

75. Roža, 100 x 100 cm, akril/platno, 2015

76. XXX, 80 x 100 cm, akril/platno, 2011

77. XXX, 200 x 200 cm, akril/platno, 2014

78. XXX, 200 x 200 cm, akril/platno, 2014

79 a. XXX, 150 x 150 cm, akril/platno, 2017

79 b. XXX, 150 x 150 cm, akril/platno, 2018

80. Pomlad, 80 x 300 cm, akril/platno, 2016

81. XXX, 200 x 100 cm, akril/platno, 2016

85. XXX, 80 x 200 cm, akril/platno, 2016

83. XXX, 100 x 100 cm, akril/platno, 2014

82. XXX, 80 x 60 cm, akril/platno, 2016

84. XXX, 180 x 60 cm, akril/platno, 2016

88. XXX, 200 x 150 cm, akril/platno, 2017

86. XXX, 80 x 40 cm, akril/platno, 2019

89. XXX, 150 x 100 cm, akril/platno, 2016

87. XXX, 200 x 200 cm, akril/platno, 2013

91. XXX, 100 x 300 cm, akril/platno, 2015

90. XXX, 150 x 150 cm, akril/platno, 2015

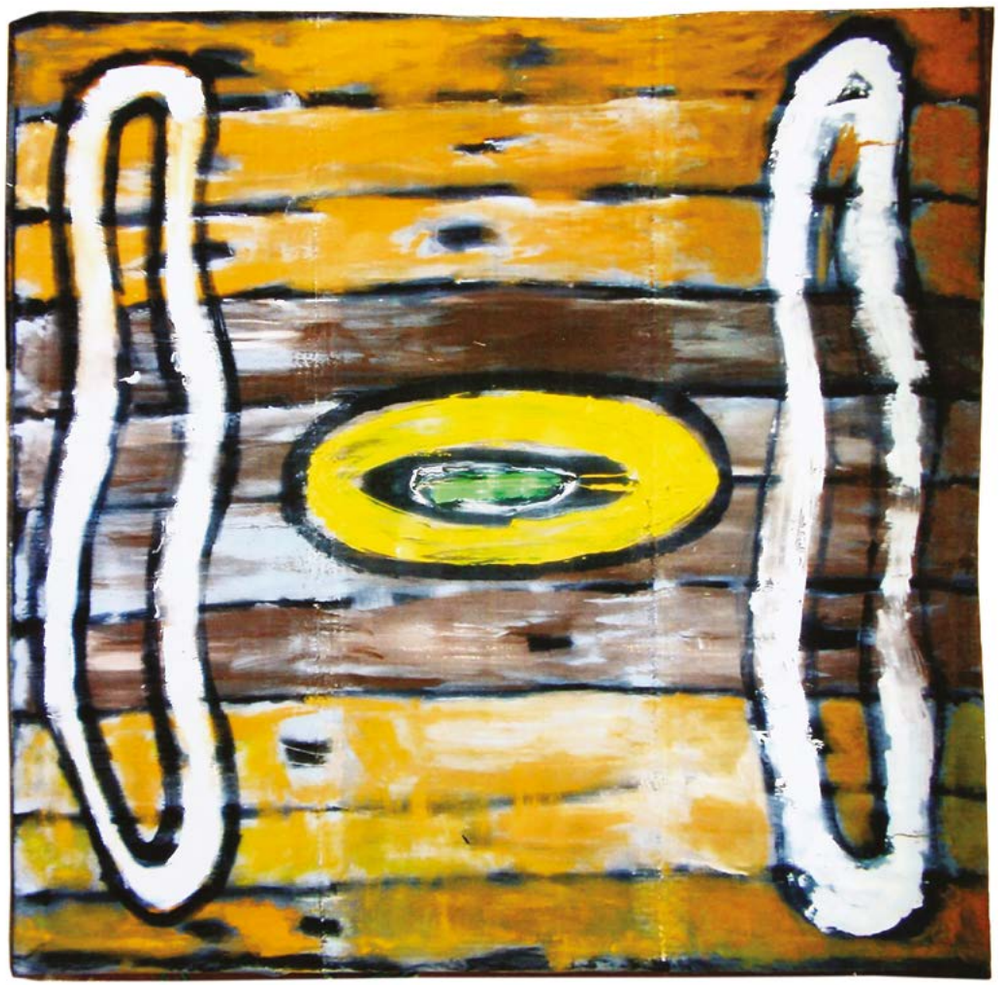

92. XXX, 230 x 200 cm, akril/platno, 2019

Esej ob razstavi Draga Moma v galeriji RRRudolf: Vektorialna srebrnina

MIRA URŠIČ

... Tokratni gost je bil likovni umetnik Drago Mom. Visok, postaven moški, z že srebrnimi prameni v laseh in z vinsko rdečim metuljčkom v reverjih stoječega srajčnega ovratnika. Impulziven, kot je, se je moral zelo brzdati, da ni prekinjal otvoritvenega govora, ki ga je nazorno vodil gospod Pungartnik, da bi bistvo njegove umetnosti približal obiskovalcem. Sledil je pogovor z razstavljavcem, ki je s svojimi odgovori poenostavljeno in skoraj profano skušal razložiti postopke priprave razstave, ki jo je v celoti, od zamisli – ideje, izvedbe in postavitve, izpeljal sam! In to v nekaj dneh! Njegove besede so demistificirale vajen pogled na umetnost in mnogi smo potrebovali veliko časa, da smo si pogled na njegova dela za silo udomačili v svoji percepciji... Zanj je zadeva zelo preprosta: stvari, ki jih doživi, preuči in razume, materializira na sliki z osnovno barvo, največkrat pobarva podlago s čopičem z barvo rdeče zemlje. Nanjo v sredino formata nalepi srebrni artefakt raznih oblik z izrezanimi podolžnimi ali okroglimi oblikami razmetanimi po mali srebrni površini. Po tej srebrni reliefni ploščici je potem z vihravo potezo čopiča nanesel pramene krom-oksid živo zelene barve, malo okoli izrezanih oblik, ali prosto,..., sam je razložil, da so te male srebrne oblike poveličani ženski spolni organi,..., raba malih srebrnih artefaktov je bila premišljena, čeprav na hitro izbrana.

Tako se je v tistem trenutku povedanega v očeh prisotnih spremenil v velikega častilca ljubezni in življenja. Podobe so dobile pomen, v abstraktne like se je naselilo življenje, lepota kompozicije in likovnih razmerij. Postajali smo udeleženci razstave kot take, gostje gostitelja umetnosti. Ob žlahtni kapljici in prigrizku smo prijateljevali in se udomačevali s slikami. Nasproti vrat je na ornamentnem ozadju slike bil vstavljen risalni list s krokijem ženske z visokimi nogami v nenavadnem balansu. Lik ženske se rahlo ponovi v malem srebrnem kipcu, ki je bil že bolj abstrahiran in bi lahko predstavljal tudi moški spolni organ, ob kipcu je bila na tleh postavljena lončnica z velikim roza cvetom, nad njim pa na steni slika, kot druge, s srebrnim artefaktom na podlagi in uokvirjena v svetel paspartu z letvico na gornjem robu – za obešanje. Celotni aranžma male čelne stene je bil sestavljen iz organske rože, nad njo že abstrahiran kipec v srebrni barvi in na vrhu slika s srebrnim poslikanim in izrezanim modelom. Evolutivna zgodba; najprej roža, potem materialna združitev (kipec) ter na steni novo likovno bistvo – izpolnitev.

Poezija se dogaja edino in samo v mitskem svetu in ne v zgodovinskem času; za poeta je realni čas irelevanten. Kako materializira svojo dušo v besede ali oblike in barve je umetnost izražanja. Najprej znatno oklesti vse obstransko (abstraktnost likovnega jezika) in podobo razveže realizma. Tesno zaklene vrata svoje duše kakor stolp v katerega s svojo norostjo »pobegne«. »Abraham« ne more postati moder, če ne zadrži stika z dušo, ki mu poslej poleg razuma osvetljuje pot,..., in navdihuje poetično blaznost ter hkrati reflektira družbeno stvarnost in vlogo umetnika v njej. Njegov čolnič potuje na mirni srebrnini gladine med zelenilom življenja. Ta domnevni umetnikov beg v naslovni zaprti objekt, v zatočišče, kot da mu je stvarnost tako odurna, da se je noče dotikati niti z nasprotovanjem... Hkrati pa je ujet v občutek

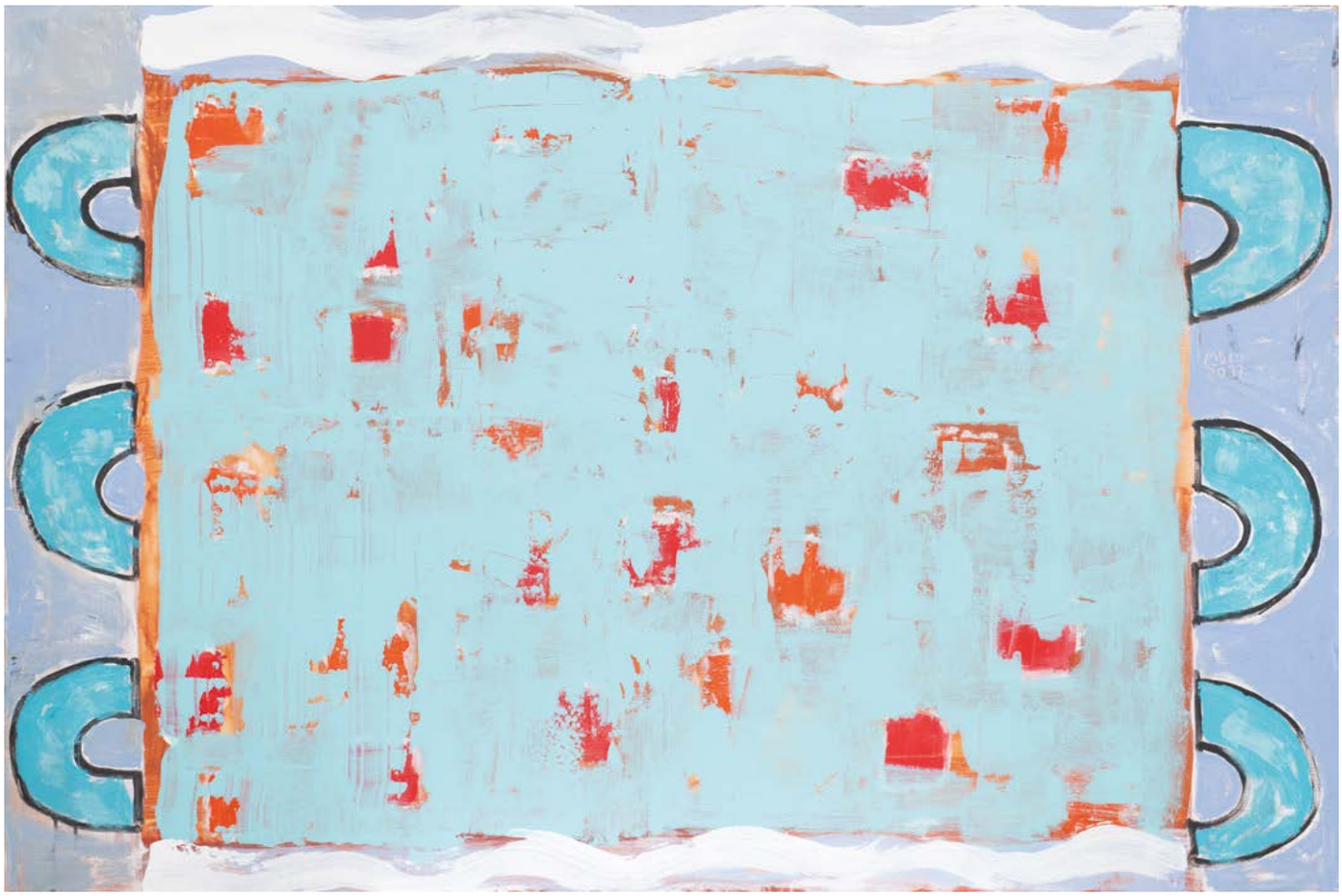

93. XXX, 150 x 200 cm, akril/platno, 2017

94. XXX, 100 x 100 cm, akril/platno, 2014

eksistencialne stiske, porojene iz razraščajoče se družbene negotovosti, ki pesti našo družbo. Želi biti le uslišan, sprejet, kot novorojeno dete v jaslih kulturnega dogodka. Njegov izostren čut za aktualnost in irelevantnost družbenih anomalij znotraj sodobne slovenske likovne produkcije, mu omogoči osupljivo posrečeno likovno upodobitev, ki je njegov iskreno izpričan poklon temu malemu delčku srebrnega miru in notranje odrešitve.

Dvoboj med poveličevanjem lastnega izraza in z izenačitvijo z vsem. Saj, gledano z očmi znanstvenikov, smo vsi v sorodu, saj za kodiranje dednih zapisov in za reprodukcijo življenja, vsi uporabljamo nukleinsko kislino - DNK. Vsem organskim molekulam navkljub, odloča o življenju na Zemlji le nekaj beljakovin! Vsak svet ima svojo Evo, jabolko in svojega Odrešenika.

Ob zavedanju osupljivih zakonov narave in številnih tehničnih problemov pri materializaciji izraza, je problem še komunikacija! Kako svoje valove in frekvence oddati manj osveščenim, ki jih ne morejo sprejeti in ne prestreči... Hitrost potovanja transporta se je v nekaj stoletjih povečala iz nekdaj 10 km/uro na 10 km/sekundo! Vse se je merilo s hitrostjo konja. Radijski valovi potujejo s svetlobno hitrostjo in lahko prenesejo ogromno informacij. Naš svet je drugačen, vse teče hitro in misli morajo biti na radijski frekvenci, da se pretaka duh časa, zato smo tudi bolj ranljivi od prednikov. Smo ujeti na enem planetu, vsi v sorodu z eno vrsto življenja, z eno vrsto inteligence, a smo pri vsem tem zelo omejeni... Če razširimo pogled in iste stvari poiščemo še drugje, si lahko ustvarimo okvir, v katerem lahko sami sebe bolje razumemo.

Ustvarjalec mora biti uveden v različne strategije promocije, biti mora kulturni in družbeni fenomen, ki si utira svojo pot med okostenelimi lovorikami preteklosti s svojimi svežimi idejami. Poiskati si mora svoj prostor med starimi fevdi ozkih skupin idejnih enako-mišljenikov pod dogmatskim vodjem kulturnega klana, če se želi obdržati v zgodovini sedaj in za zanamce... Že Platon se je bal pozabljenja, zato je pisal knjigo. Vladarji so iz enake bojazni zidali templje in piramide, da bi si zagotovili prostor v večnosti in nesmrtnost. Da bi si ustvarjalci izoblikovali avtonomno govorico, utemeljeno v tukaj in zdaj, morajo navigirati med neštetimi povezavami s kupi obstranskih dejavnosti in si izboriti čas in prostor za lasten poglobljeni študij in sintezo...

V svoji biti – v notranji delavnici, kot v retorti, premešamo vse različne sokove, ki smo jih okusili, in jih tako pretvorimo v novo snov; ta bo izhajala iz prejšnjih snovi, a bo hkrati od njih povsem drugačna! Če znižamo stimulacijo čustev in razuma (– z distanco in osamo), si omogočimo osredotočenost, nujno za poglobljeno posvetitev izbrani temi. Vaje se vlečejo v nedogled, dokler ne pomodrimo,..., tako umetnik išče postajališča, kjer potem predstavi svoje projekte in se izloči iz karavane odrinjenih. Poslej je njegova skrb, da občinstvo njegova dela pritegnejo; kajti večina smo pahnjeni v svet brez močnih prepričanj in čustev, v svet minimalističnih nakupovalnih odločitev. Tudi nekateri ustvarjalci se zatekajo v pobege v svet, ki ga ni bilo, ga ni in ga ne bo! Padajo v brezna razpetosti med tam in zgodovino – med tu in onkraj...

Navigacija umetnika je vektorialna in je določena z absolutno vrednostjo in snovjo, odvisna od smeri, tako je na kratko opisan vektor v leksikonu. Duh skupin, sile delovanja, lastnosti in pospeški jakosti polja, kvaliteta osebnosti – snovi, določajo absolutno vrednost in smer... Pravijo strokovnjaki, da je naš čas tako naporen, da ga lahko primerjamo z zgodovinskim časom prehoda Krede v Terciar, ko je prišlo do vsesplošnega izumrtja. Mogoče se evolucijska dogajanja zgodovine reflektirajo v vsakem bitju, ki podoživlja spremembe in morda soustvarja zakone po katerih posameznik zori in modri...

Morda nam je Mom s svojo vizijo in izrazom izvabil notranje premike v mislih in novo gledišče ter umevanje tako umetnosti kot življenja.

Mira Uršič, akademska slikarka

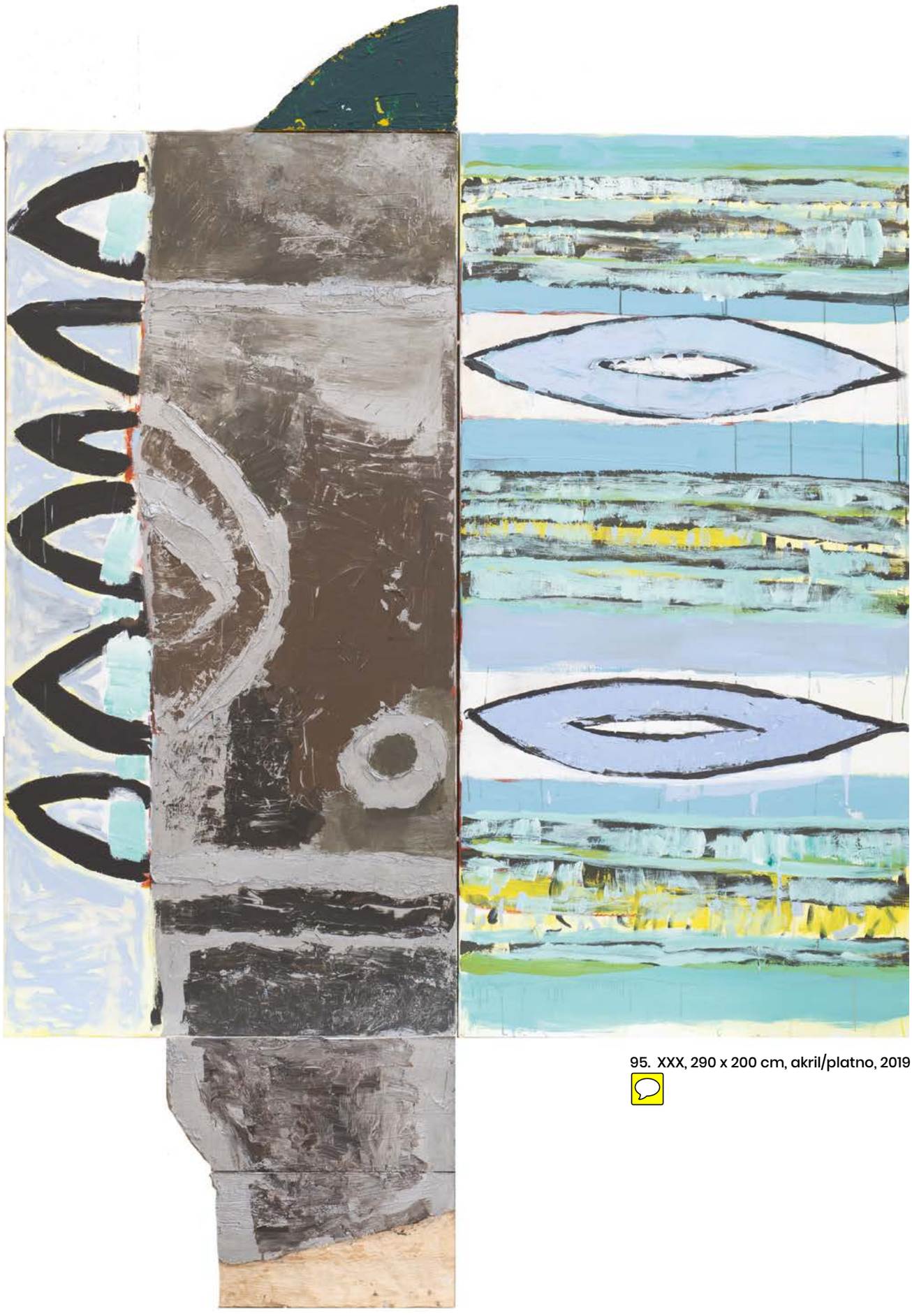

95. XXX, 290 x 200 cm, akril/platno, 2019

Kolofon

Naslov kataloga: Drago Mom v SA:UD

prvi udelženec eksperimentalne Start Art Ustvarjalne Delavnice

Katalog izdal: DLUM, Trg Leona Štuklja 2, Maribor

Založnik: DLUM, Maribor

Spremna besedila: Petra Čeh, Mario Berdič Codella, Mira Uršič, Vojko Pogačar

Jezikovna ureditev besedil: Andrejka Sinkovič, Vojko Pogačar

Koncept preloma in tehnična priprava za tisk: Dušan Pogačar

Tehnična izvedba preloma: Vojko Pogačar

Oblikovanje naslovnice: Vojko Pogačar

Fotografije:

Branimir Ritonja (naslovna fotografija in fotografije št.: 1, 2, 55, 56, 74, 82, 92, 93, 95 - posnete po originalnih delih),

Vojko Pogačar (reprodukcije risb in vseh fotografij Momovih del na podlagi njegove foto arhive)

Izdaja: Prva izdaja

Dostopno na: www.dlum.si

Izid: Maribor, december 2019

Odgovorna oseba založnika: Vojko Pogačar

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

75(497.4):929Mom D.(0.034.2)

MOM, Drago
Drago Mom v SA:UD [Elektronski vir] : prvi udeleženec eksperimentalne Start Art Ustvarjalne Delavnice / [spremna besedila Petra Čeh ... [et al.] ; fotografije Branimir Ritonja, Vojko Pogačar]. - 1. izd. - El. publikacija. - Maribor : DLUM, 2019

Način dostopa (URL): http://www.dlum.si
COBISS.SI-ID 97977601

***

PS: katalog je namenjen pridobivanju priporočil za Draga Moma pri strokovnih institucijah v Sloveniji in tujini, v končnem cilju pa za povrnitev statusa ustvarjalca, samozaposlenega v kulturi s pravico do plačila prispevkov za socialno varnost pri MZK.

Za faktografske podatke o Momovih delih velja, da so okvirno približni in jih bo potrebno še podrobnje preveriti. Prav tako je pretežni del slikovnega gradiva posnetega po zelo slabih reprodukcijah in fotografskih predlogah, v pretežni meri z veliko korekcijskih posegov. Osnovni namen je namreč le ta, da se zbere čim več slikovnega gradiva, ki vsaj na informativni ravni daje nek vpogled v ustvarjačev opus zadnjega desetletja, na podlagi katerega je izgubil status samozaposlenega v kulturi.

dr. h. c. Vojko Pogačar

sponzor:

Mestna občina Maribor

dlum DRUŠTVO LIKOVNIH UMETNIKOV MARIBOR